

การคุ้มครองแรงงานต่างด้าวตามกฎหมายในประเทศไทย
: กรณีศึกษามาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศและกฎหมายไทย

นางสาวชมาภรณ์ กิตติจรัส

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0632-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PROTECTION OF LEGAL FOREIGN MIGRANT WORKERS IN THAILAND
: CASE STUDY OF INTERNATIONAL LABOUR STANDARDS AND THAI LAW

Miss Samaporn Kittijaros

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0632-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การคุ้มครองแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายในประเทศไทย: กรณีศึกษา
มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศและกฎหมายไทย

โดย

นางสาวขมาภรณ์ กิตติจรัส

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์วิทิต มันทาภรณ์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม (ถ้ามี)

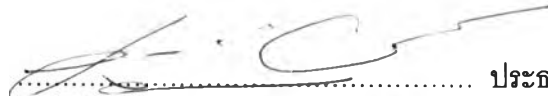
-

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาามหาบัณฑิต

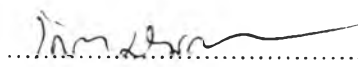
..... คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิตินันท์ เชื้อบุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

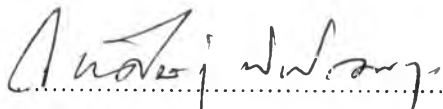
(รองศาสตราจารย์สุดาศิริ วศวงศ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

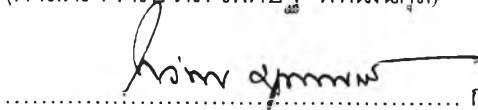
(ศาสตราจารย์วิทิต มันทาภรณ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ชุมพร ปัจจุสานนท์)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล)

..... กรรมการ

(นายโกวิท บวรพานินทร์)

นางสาวชมภารณ์ กิตติจรส : การคุ้มครองแรงงานต่างด้าวตามกฎหมายในประเทศไทย : กรณีศึกษามาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศและกฎหมายไทย. (Protection of Legal Foreign Migrant Workers in Thailand : Case Study of International Labour Standards and Thai Law) อ. ที่ปรึกษา: ศาสตราจารย์วิฑิต มันทาภรณ์ , 242 หน้า. ISBN 974-17-0632-4.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงกฎหมายไทยในการให้ความคุ้มครองแรงงานต่างด้าวตามกฎหมายว่ามีความสอดคล้องกับมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 97 เพียงไร

ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ส่วนแรกเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวในทางระหว่างประเทศและหลักการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวตามที่กำหนดในมาตรฐานแรงงานสากลอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 97 ส่วนที่สองเป็นการสำรวจบทกฎหมายและมาตรการของไทยในการให้ความคุ้มครองแรงงานต่างด้าวว่าเป็นไปตามหลักการของมาตรฐานแรงงานสากลเพียงไร ส่วนที่สามวิเคราะห์ถึงผลกระทบของประเทศไทยจากการที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่ากฎหมายไทยในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่สอดคล้องกับหลักการไม่เลือกปฏิบัติต่อแรงงานต่างด้าวของมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ มีเพียงแต่การจำกัดสิทธิในการถือครองที่ดินเท่านั้นที่ยังคงมีการเลือกปฏิบัติระหว่างแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว นอกจากนี้ยังพบว่าการให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่แรงงานต่างด้าวของประเทศไทยยังคงอยู่ในขอบเขตที่จำกัดและเป็นภาษาไทยซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งของการได้รับการอำนวยความสะดวกและการช่วยเหลือของแรงงานต่างด้าวตามหลักอีกประการหนึ่งของมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ ทั้งนี้หากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฉบับที่ 97 ก็จะมีส่วนช่วยให้แรงงานต่างด้าวได้รับการคุ้มครองสิทธิที่ดีขึ้น เนื่องจากจะมีมาตรการช่วยเหลือจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ

สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนิสิต.....ชมภารณ์ กิตติจรส.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....วิฑิต มันทาภรณ์.....

4186145834 : MAJOR LAWS

KEY WORD: MIGRANT WORKER/ FOREIGN WORKER/ LABOUR PROTECTION

SAMAPORN KITTIJAROS : PROTECTION OF LEGAL FOREIGN MIGRANT WORKERS IN THAILAND : CASE STUDY OF INTERNATIONAL LABOUR STANDARDS AND THAI LAW. THESIS ADVISOR : PROF. VITIT MUNTARBHORN, 242 pp. ISBN 974-17-0632-4.

This thesis aims to study Thai Law on the protection of foreign legal migrant workers in order to compare whether Thai law conforms to International Labour Standards.

Therefore, this thesis has been divided in to three parts. The first part deals with the protection of migrant workers according to International Law and International Labour Standards. The second part covers the investigation of law and mesures of Thailand in regrad to the principles of International Labour Standrads. The third part reveals the impact of migrant workers on Thailand.

The results of the study found that Thai Law does not provide equal treatment to foreign legal migrant workers in one aspect regarding to the right to accommodation. In addition, the information services provided to migrant workers are still rigid as compared to those for Thais. Therefore, this thesis suggests that Thailand should ratify the ILO Convention No.97 for the better proection of migrant workers in Thailand.

Field of study Laws
Academic year 2001

Student's signature.....*Samaporn Kittijaras*.....
Advisor's signature.....*Vitit Muntarbhorn*.....

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอขอบคุณศาสตราจารย์วิฑิต มันทาภรณ์ เป็นอย่างยิ่งที่รับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์สุดาศิริ วดวงค์ ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการและตรวจแก้วิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณศาสตราจารย์ชุมพร บัจจสานนท์ และศาสตราจารย์ ดร. ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล ที่สละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณผู้อำนวยการส่วนวิเทศสัมพันธ์ นายโกวิท บวรธานินทร์ ที่รับเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำปรึกษาที่มีค่าตลอดมา

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐและเอกชนทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลและให้สัมภาษณ์รวมทั้งแรงงานต่างด้าวที่มีส่วนให้ข้อมูลทั้งหลายอันเป็นประโยชน์ ขอขอบคุณบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดทุกแห่งที่ข้าพเจ้าได้ไปใช้บริการ

ขอขอบคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ให้การดูแลข้าพเจ้ามาด้วยดีตลอดเวลาในสถานศึกษาแห่งนี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้หากขาดแรงงานสนับสนุนทั้งทางด้านทุนทรัพย์และกำลังใจจากครอบครัวของข้าพเจ้า เพื่อนพ้อง รุ่นพี่ รุ่นน้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือข้าพเจ้ามาโดยตลอด ขอขอบคุณทุกท่านจากใจจริง

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะพอมีค่าดีอยู่บ้างข้าพเจ้าขออุทิศความดีนี้ให้แก่ศาสตราจารย์ นิคม จันทรวิฑูร ปรมาจารย์กฤษฎาหมายแรงงาน และบรรพบุรุษของข้าพเจ้าผู้ล่วงลับไปแล้ว

ชมาภรณ์ กิตติจรัส

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
2 มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศในการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมาย.....	6
2.1 แนวความคิดในการคุ้มครองแรงงานต่างด้าว.....	6
2.2 การคุ้มครองแรงงานต่างด้าวในกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป.....	9
2.2.1 การคุ้มครองแรงงานต่างด้าวตามอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติ.....	10
2.2.2 การคุ้มครองแรงงานต่างด้าวตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ).....	15
2.3 ความหมายของแรงงานต่างด้าวในกฎหมายระหว่างประเทศ.....	23
2.4 หลักการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายตามอนุสัญญา องค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 97.....	31
3 มาตรการของไทยในการให้ความคุ้มครองแก่แรงงานต่างด้าวถูกกฎหมาย ตามหลักการไม่เลือกปฏิบัติและการปฏิบัติไม่น้อยกว่าแรงงานไทย.....	61
3.1 ความทั่วไปเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายในประเทศไทย.....	62

3.2	การคุ้มครองเกี่ยวกับค่าตอบแทนการทำงานและสภาพการทำงาน.....	73
3.3	การให้สิทธิเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและการได้ประโยชน์จาก การเจรจาต่อรอง.....	98
3.4	การมีที่พักอาศัย.....	106
3.5	การคุ้มครองความมั่นคงทางสังคม.....	111
3.6	การคุ้มครองการเสียภาษีเงินได้จากการทำงานในประเทศไทย.....	121
3.7	การคุ้มครองสิทธิในการเยียวยาความเสียหาย.....	127
4	มาตรการของไทยในการให้ความคุ้มครองแรงงานต่างด้าวตามหลักการ อำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือแก่แรงงานต่างด้าว.....	139
4.1	มาตรการให้การบริการข้อมูลข่าวสารแก่แรงงานต่างด้าว.....	140
4.1.1	การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางเข้าออกในประเทศไทย	142
4.1.2	การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจ้างงานและการประกอบอาชีพในประเทศไทย....	142
4.1.3	การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และสุขภาพในการทำงานใน ประเทศไทย.....	148
4.2	มาตรการอำนวยความสะดวกอื่น.....	154
5	แนวนโยบายแห่งรัฐต่อการกำหนดการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย	158
5.1	ผลกระทบจากการที่แรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายเข้ามาทำงานในประเทศไทย.....	158
5.2	การดำเนินนโยบายแรงงานต่างด้าวของไทยในปัจจุบัน.....	164
5.3	อุปสรรคและปัญหาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมแรงงานต่างด้าว.....	171
6	สรุปและเสนอแนะ.....	181
	รายการอ้างอิง.....	196

ภาคผนวก.....	213
ก. แบบฟอร์มการรายงานต่อองค์การแรงงานระหว่างประเทศสำหรับอนุสัญญา ฉบับที่ 97 และข้อแนะฉบับที่ 86 พร้อมเนื้อหาของอนุสัญญาและข้อแนะ	214
ข. รายชื่อประเทศที่ให้สัตยาบันอนุสัญญาฉบับที่ 97.....	234
ค. คำถามที่ใช้สัมภาษณ์แรงงานต่างด้าว.....	237
ง. คำถามที่ใช้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การสภาลูกจ้าง.....	240
จ. คำถามที่ใช้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ.....	241
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	242

สารบัญตาราง

ญ

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงจำนวนคงเหลือของแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายในประเทศไทยจำแนกตามประเภทใบอนุญาตทำงาน ปี พ.ศ. 2544.....	64
ตารางที่ 2	แสดงสถิติของแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายเฉพาะประเภทที่ได้รับอนุญาตชั่วคราวและส่งเสริมการลงทุนที่ราชอาณาจักร ณ เดือนกันยายน พ.ศ. 2544.....	78
ตารางที่ 3	แสดงระดับเงินเดือนของแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายทุกประเภทในประเทศไทย ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545.....	80
ตารางที่ 4	แสดงระดับการศึกษาของแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายทุกประเภทในประเทศไทย ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545.....	82
ตารางที่ 5	แสดงเพศของแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายที่ราชอาณาจักร ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545.....	95
ตารางที่ 6	แสดงประเภทอาชีพของแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายในประเทศไทยเฉพาะประเภทที่ได้รับอนุญาตชั่วคราวและประเภทส่งเสริมการลงทุน ปี พ.ศ.2544.....	103